

באופנים ספציפיים לפי המסיבות ולפי הענינים. ככל שנרבה בבירורים האלה, ככל שנרבה בלימוד אמונה וקבלת עול מלכות שמים, ככל שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה ממקור בחירי צדיקא, יותר נזכה לגישה אמיתית ויסודית לעצמנו, ומתוך כך ולאור זה מתוכנו לכל מלוא רוחב ארצנו ולכל כלל ישראל.

7. עולת ראיה חלק ב עמוד קסו אבות פרק ב משנה יד
מתבאר במאמר רז"ל "אדם ובהמה תושיע ד" - אלו בני אדם שערומים בדעת משימים עצמם כבהמה" (חולין ה:), שהבהמה עושה לפי טבעה, ויתרון האדם ממנה, שאע"פ שיצר הלב רע מנעוריו, הולך הוא אחר שכלו ולא אחר יצר טבעו, אבל אחרי שכבר הגביר רגילותו בטוב על טבעו, אז עושה הוא את הטוב האמתי בטבעו, ונמצא הוא משתוה בזה לבהמה, אלא שזה בא לו ע"י ערמימות דעת ביראה, ומשים עצמו כבהמה ששם טבעו בבחירתו לזה. וזהו שאמר "שקוד" בלשון פעול, שכ"כ תתעצם בך הרגילות הישרה, עד שתשוב לטבע ראשון, כדרך קניית המדות, ולא תצטרך עוד לכפייה, אלא יהיה לך ישר הולך לרצון קונך יתברך. והנה מצד הטבע הטוב לאדם ללכת בתום, אינו יודע להשיב לאפיקורוס הנלוו בטבעו, אבל האדם שהתנגדו לו מחשבותיו ובשכל התישב לעבוד את ד', הוא יכול להשיב לאפיקורוס. וז"ש: "הוי שקוד", שגם מי שטבעו מסכם לתורה ועבודה, מ"מ יראה להתחזק בשכל ישר וטענות נאות, שבעצמך תמצא פעול לזה ושוקק בטבע ללמוד תורה, מ"מ דע בעומק דעת גם להשיב לאפיקורוס, ויגלו לך אורים גדולים לענין האמונה...

8. אורות התורה פרק ו פסקאות יב-יג
 שקידת התורה מציינת יפה בנשמה את התכונה הישראלית וצורתה המיוחדת, ובה היא ממלאת את האומה חיים, כשימצאו בכללותה שוקדים רבים, וממילא כל אחד ואחד, הפועל לפי חלקו, בונה הוא עולם מלא.

יש מוסר פנימי של שקידת התורה, הבא מאהבת האומה וכבודה: איך לא ירצה בן ישראל לדעת את כל תורת אומתו, החביבה והקדושה, לכל פרטיה, עד כמה שידו מגעת באהבה נאמנה, ודרך זה פתח הוא לעסוק בתורה לשמה במובנה היותר נשגב.

9. חפץ חיים דבר בעיתו פרק ח
 והעיקר שצריך האדם לזכור תמיד מאמר התנא: "ודע לפני מי אתה עמל ומי הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך". והכונה, כי בדרך בו"ד שכשמתנה עם איזה אדם וגומר עמו על איזה עסק שיעמיד לו על זמן פלוני ופלוני, ואח"כ אירע שלא היה לו מעות על העסק ההוא והוצרך ללוות ולמשכן את עצמו ע"ז, ולבסוף היה הדרך ג"כ רע ומר מאד ובקושי גדול באה לו העמדת הסחורה לזמן המוגבל, מ"מ לא יתוסף לו על המקח מאומה מחמת זה. ואלו אצל השי"ת אינו כן, הכל מתפללים והכל עובדים להשי"ת, זה בא לו הדבר קצת בקושי יותר כגון שהוא דר במקום רחוק מבהמ"ד יותר מחבריו ואעפ"כ הולך לביהמ"ד, כשיבוא הזמן לקבלת השכר, נמנה למעלה הפסיעות שהלך יותר מחבריו... וכל שכן שישוער למעלה במדה ובמשקל פעולת גוף המצוה או הפרישה מן העבירה אם בא לו הדבר בריח או בקושי, וישלם לכל אחד ואחד לפי הערך שהתחזק עצמו לפעול בעולם בשביל רצון השי"ת. וזהו שאמר התנא: "ודע לפני... ומי הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך", ר"ל הלא בעה"ב שלך הוא הקב"ה, והוא הצופה ומביט אפילו על צעדיך, וכ"ש על כל מעשיך לשלם לך השכר לפי ערך מפעולתך, וכמו שאמר התנא: "לפום צערא אגרא", ולא יקופח מזה אפילו כמלא נימא:

1. משנה מסכת אבות פרק ב משנה יד
 רבי אלעזר אומר: הוי שקוד ללמוד תורה, ודע מה שתשיב לאפיקורוס, ודע לפני מי אתה עמל, ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך:

2. תולדותיו של רבי אלעזר בן ערז
 תנא בדור השני. מגדולי תלמידיו של ר' יוחנן בן זכאי, שאמר עליו שהוא "כמעין המתגבר ושקול כנגד כל חכמי ישראל" (אבות פ"ב מ"ח). לבסוף הלך בעצת אשתו לדיומסית מקום רחצה ויין, ונעקר תלמודו ושכחו. חבריו בקשו רחמים ותלמודו חזר אליו (שבת קמ"ז ע"ב, אבות דר"י ספ"ד). חבריו היו: ר' אליעזר בן הורקנוס, יהושע בן חנניה, יוסי החסיד ור' שמעון בן נתנאל. דרש במעשה מרכבה וירדה אש מן השמים. עמד ר' יוחנן בן זכאי ונשקו על ראשו (חגיגה י"ד ע"ב).

3. ר' עובדיה מברטנורא אבות פרק ב משנה יד
לאפיקורוס - לשון הפקר, שמבזה את התורה ומחשיבה כאילו היא הפקר. אי נמי, משים עצמו כהפקר ואינו חס על נפשו לחוש שמא תבוא עליו רעה על שמבזה את התורה או לומדיה: **ודע לפני מי אתה עמל** - בתשובה זו אאתה משיב לאפיקורוס, שלא יפתה לך לנטות לדעתו:

4. מגן אבות לרשב"ץ על אבות פרק ב משנה יד
 וכבר פירשנו בחלק ראשון מזה הספר, כי אפיקורוס שם אחד מהיונים שהיה כופר באל יתברך, אומר אין אלהים. ורז"ל שמשו זה השם, לכל מי שהוא כופר באמונתנו, בין שיהיה כופר באל יתברך, בין שיהיה כופר ואומר שהם שני אלוהות, והם הנקראים מינים גם כן...

5. פירוש רבינו יונה על אבות פרק ב משנה יד
הוי שקוד ללמוד תורה ודע מה שתשיב את אפיקורוס - שיקבע עצמו ללמוד תורה כדי שידע להשיב על דברי האפיקורוס, שאם לא ישיבוהו כפי טענותיו ושקריו, ילמדו העולם מהם וישתו מים הרעים בראותם כי נוצח אותו, ונמצא שם שמים מתחלל... **ומי הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך** - ואעפ"י שאמרו: "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס", כדי להתגבר על היצר המסיר אותו מלעשות המצות וללכת בדרך ישר, טוב לחשב כי פרס יהיה לו עליהם שלא יתן פתחון פה ליצר לקטרג.

6. שיחות הרצי"ה פרשת נצבים וילך סדרה ב
הוי שקוד ללמוד תורה, ודע מה שתשיב לאפיקורוס - זו הדרכה יסודית: "הוי שקוד ללמוד תורה" ומתוך כך "דע מה שתשיב לאפיקורוס". יש כאלה האומרים: יש הרבה קלקולים, אם כן צריך להרבות בעלי תשובה, ובשביל זה ללמוד מקצוע "דע מה שתשיב לאפיקורוס". צריך לזכור שלא קיימת אצלנו הדרכה כזאת שכל אחד יתחיל לחנך ולעשות בעלי תשובה. **היסוד הוא שקידת התורה, שקידת "תורת ד' התמימה" עד שמגיעים לגדלות התורה וגדלות באמונה.** קודם כל "הוי שקוד ללמוד תורה". אתה צריך להיות שקוד בלימוד תורה, לשכלל ידיעותיך בתורה, להתגדל באמונה ובקבלת עול מלכות שמים... אל תיגש למצות תוכחה בבהלה ובפיזיות. קודם כל, לעצמך, צריכים הדברים להיות יותר ויותר מבוררים ומסודרים. אחר כך ומתוך כך יש לקוות שתהיה מוכשר ל"דע מה שתשיב לאפיקורוס" ולמצות "הוכח תוכיח". בדקות סגנונו של ה"חפץ חיים" זצ"ל, יש נקודה נפלאה בתורת הלשון, תורת הדיבור: לא קיימת אצלו המילה תוכחה. יש אצלו חילוק באות אחת. המצוה מדאורייתא היא "הוכח תוכיח". ה"חפץ חיים" מכנה אותה: הוכחה. המובן של הוכחה הוא בירור שכלי ושכנוע, ולא סתם גערות ונזיפות. הוכחה היא בירור, קודם כל לעצמו, ואח"כ לאחרים, בדרכים מיוחדות "לך" ו"לזרעך",